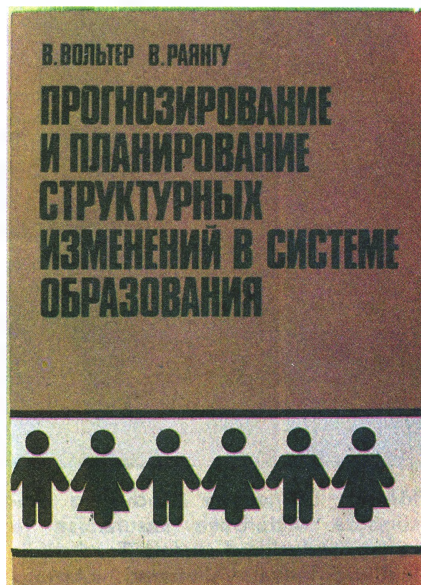

Haridus- süsteemi struktuur- sete muutuste prognoosimisest ja planeerimisest

Majandusdoktor
HERBERT METSA,
majanduskandidaat
ALLAN METSA

1987. aastal ilmus kirjastuse «Valgus» väljaandel majandusdoktorite professorite Werner Wolteri ja Väino Rajangu raamat «Haridussüsteemi struktuursete muutuste prognoosimine ja planeerimine». Berliini Kõrghariduse Keskinstituudi professor W. Wolter vaatleb haridussüsteemi iseärasusi, vastuvõtu kontingendi ja õppeasutuste arengu planeerimist Saksa Demokraatlikus Vabariigis. Vahepeal Eesti NSV Hariduskomitee esimeheks määratud professor Väino Rajangu käsitleb kaadri ettevalmistuse täiustamist ja struktuurimuutusi Eesti NSV haridussüsteemis.

Raamatus vaadeldakse hariduse süsteemis struktuursete muutusi, kaadri ettevalmistamise täiustamist seoses rahvamajanduse kui terviku arengu ja vajadustega. Sisuliselt tähendab see vastust küsimusele, kuidas viia tööjõustruktuur vastavusse ühiskonna nõudmistega.

Õigesti rõhutavad autorid, et koordineerimine on strateegiline programm ettevõtete tööjõuga kindlustamiseks, haridus- ja kasvatussüsteemi täiustamiseks.

Teaduslik-tehnilise progressi tingimustes ei eelda töö mitte niivõrd füüsilist jõudu, kuivõrd vaimseid võimeid, et realiseerida teadlaste ideid, leida ettevõtete juhtimiseks ja töö

korralduseks paremaid lahendusi. Autorid rõhutavad, et seni on pööratud vähe tähelepanu inseneride funktsioonide uurimisele, mis omakorda pidurdab spetsialistide ettevalmistamist.

Huvitavalt on analüüsitud Saksa DV kõrg- ja keskerihariduse süsteemi. 60 protsenti kõrgkooli astunutest tuleb Saksa DV-s nõndanimetatud laiendatud keskkoolist. See tähendab, et pärast keskerihariduse omandamist saavad noored veel kaheaastase ettevalmistuse kõrgkooli astumiseks. Üks kolmandik sisseastujatest tuleb (tehnilistele ja põllumajanduslikele erialadele) pärast õppimist spetsiaalsetes kolmeaastastes erikoolides, mis on samuti mõeldud neile noortele, kes kavatsevad jätkata õpinguid kõrgkoolides. Sisseastumiseksameid kõrgkooli ei ole (välja arvatud mõningad erialad), umbes 80—85 protsenti sisseastunutest lõpetab kooli. Hulgaliselt on teisigi huvitavaid andmeid. Seega lugeja saab pildi, kuidas Saksa DV kõrgkoolides kaadrit ette valmistatakse.

Struktuursed muutused rahvamajanduses, materiaal-tehnilise baasi areng, teaduslik-tehniline progress, samuti teised protsessid selles valdkonnas on toonud kaasa vajaduse pidevalt

tegelda õppeasutusse vastuvõetava kontingendi planeerimisega. Vastuvõetava kontingendi planeerimist Saksa DV-s käsitleb raamatu teine peatükk.

Vaatluse alla on võetud Saksa DV rahvastiku struktuur, sealhulgas töövõimelises elanikkonnas toimunud muutused, sündimus Saksa DV-s, töötajate haridustaseme muutused jne. Statistika räägib spetsialistide osatähtsuse kasvust SDV rahvamajanduses: 1961. aastal töötas 130 000 kõrgharidusega spetsialisti, 1985. aastal 600 000, sealhulgas tööstuses vastavalt 14 000 ja 152 000, mitte-töötmissfääris 97 000 ja 314 000 spetsialisti.

Kuid pikaajalised programmid rahvamajanduse arenguks, mis võimaldavad detailselt kindlaks määrata vajadust ühe või teise eriala esindajate järele, veel puuduvad. Huvitavalt on analüüsitud matemaatiliste meetodite kasutamist kaadri ettevalmistamisel.

Kolmas peatükk käsitleb õppeasutuste planeerimist Saksa DV-s. Muu kõrval pakub huvi vastuvõetute analüüs. Näiteks on päevastesse osakondadesse vastuvõtt tehnilistel erialadel vähenenud: 1970. aastal 11 500, 1980. aastal 8400. Samal ajal on põllumajanduse erialadel vastuvõtt suurenenud.

Ü

lejäänud kaks peatükki on pühendatud meie maa kaadriprobleemidele. Huvitavalt on tõstatatud küsimused, mis käsitlevad kaadri ettevalmistamise planeerimist Eesti NSV-s. Sellest tulenevalt on raamatul suur praktiline väärtus.

Probleemirikkalt käsitleb professor V. Rajangu ka NSV Liidu haridussüsteemi toimuvaid struktuurimuutusi. Autor rõhutab, et haridussüsteemi arendamisel ei tohi anda eelisõigust ühelegi alaosüsteemile.

Raamatus on rõhutatud vajadust komplekselt käsitleda kaadri ettevalmistamist. Rahvamajandusel on tarvis sellist kaadrit, mida ta tegelikult vajab.

Kokkuvõtteks võib öelda, et majandusdoktorite professorite W. Wolteri ja V. Rajangu raamat «Haridussüsteemi struktuursete muutuste prognoosimine ja planeerimine» on sisukas, probleemikas ning toob kaadri ettevalmistamise planeerimise ja reaalse olukorra analüüsi kaudu teaduslikku käsitusse uusi andmeid, fakte, seoseid. Teadlased ja spetsialistid on saanud lugemiseks ja mõtlemiseks huvitavat ainet. Esiletoomist väärib seejuures kahe maa — NSV Liidu ja Saksa DV — teadlaste püüe koostööle ühiste probleemide lahendamiseks. ■